

Guia docent

Identificació de l'assignatura

Assignatura / Grup	22208 - Organització i Direcció de Centres Educatius i Formatius / 40
Titulació	Grau de Pedagogia (Pla 2016) - Segon curs
Crèdits	6
Període d'impartició	Primer semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx / Edifici
Bartomeu Quetgles Pons						
<i>Responsable</i>						Cal concertar cita prèvia amb el/la professor/a per a fer una tutoria
tomeu.quetgles@uib.cat						

Contextualització

L'assignatura Organització i Direcció de Centres Educatius i Formatius, oferta en el primer semestre del segon any del Grau de Pedagogia, s'integra en la matèria Planificació i Intervenció en Processos Educatius i Formatius. Té per objectiu l'estudi de l'escola com a organització de l'educació formal i l'aprenentatge de tècniques i procediments per organitzar bé l'escola i altres centres d'educació i formació.

Requisits

Per treure profit d'aquesta assignatura no és necessari cap requisit previ, excepte l'haver superat amb èxit els estudis de les etapes anteriors.

Recomanables

Haver superat amb èxit els estudis anteriors.

Competències

Específiques

- * B11. Avaluar plans, programes, projectes, centres, accions i recursos educatius i formatius.
- * B13. Organitzar i gestionar centres, institucions, serveis i recursos educatius i formatius.
- * B14. Supervisar, dirigir, gestionar i coordinar plans, programes, projectes i centres educatius i formatius.
- * B19. Identificar plantejaments i problemes educatius, i indagar-hi: obtenir, registrar, tractar i interpretar informació rellevant per emetre judicis argumentats que permetin millorar la pràctica educativa.

Guia docent

- * B20. Realitzar estudis de prospecció i avaluació sobre característiques, necessitats i demandes pedagògiques.

Genèriques

- * A1. Capacitat per comprendre la complexitat dels processos educatius en general i dels processos formatius en particular (finalitats i funcions de l'educació i del sistema educatiu, teories del desenvolupament i de l'aprenentatge, l'entorn cultural i social i l'àmbit institucional i organitzatiu dels centres, el disseny i desenvolupament de programes, el rol dels educadors...)

Bàsiques

- * Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el grau a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/ca/grau/comp_basiques/

Continguts

Els continguts s'estructuren en els quatre blocs següents: 1. L'escolarització; 2. El sistema escolar espanyol; 3. L'escola; 4. Teories de l'organització. En el primer bloc estudiem l'escolarització en la seva expansió actual com a resultat d'un procés històric de institucionalització de l'educació; després d'aquesta panoràmica general, el segon bloc enfoca el sistema escolar espanyol, especialment a partir de la Ley General de Educación (1970) i de la Constitución española (1990) fins al moment present; l'escola, el centre escolar ocupa el bloc central (és en relació a aquest bloc que es desenvolupen les pràctiques de l'assignatura); finalment, el bloc quart té per objecte el coneixement de les teories de l'organització en general i la discussió crítica de la seva aplicabilitat a l'escola.

Continguts temàtics

1. L'escolarització

1.1. Panorama actual: Més enllà de l'escolaritat obligatòria

Constatació de l'expansió de l'escolarització a nivell nacional i mundial mitjançant la comparació de les taxes brutes i netes d'escolarització de la UNESCO.

Causes de l'expansió de l'escolarització. Anàlisi de l'escolarització com a producte. Costos directes i indirectes de l'escolarització. L'educació escolar com a bé de consum i com a bé d'inversió. Introducció del concepte de "suprastitució".

1.2. La institucionalització de l'educació: l'escola i els sistemes escolars

De la sjolé a l'escola: de l'oci a l'escolaritat obligatòria.

Creació i desenvolupament dels sistemes escolars: factors religiosos, culturals, polítics, econòmics... a favor o en contra de l'escolarització obligatòria.

Regulació de l'educació: Pla d'estudis, alumnat, professorat, espai i temps escolar.

Característiques generals dels sistemes escolars.

2. El sistema escolar espanyol

2.1. Sistema estatal i escoles privades

Antecedents, introducció i desenvolupament de l'escolaritat obligatòria a Espanya: de la Llei Moyano (1857) a la LOE (2006).

Estat i Església: la lluita pel control de l'educació i de les escoles.

2.2. Evolució de l'estructura dels estudis

Guia docent

La situació abans del "Libro Blanco de la Educación en España".

La nova estructura de la LGE (1970).

La reforma de la LOGSE i els canvis subsegüents.

Implicacions per al mapa escolar i la redefinició de les escoles en funció dels estudis.

2.3. El nou marc constitucional

Canvi i continuïtat respecte a la LGE (1970).

L'èmfasi en els drets de les "persones físiques i jurídiques": la "formació religiosa i moral" d'acord amb les pròpies conviccions.

Del Concordat als nous acords amb la Santa Seu.

El nou model autonòmic.

2.4. L'administració educativa

Descentralització de l'administració educativa: de la Constitució als Estatuts d'Autonomia, passant per les Lleis d'Educació.

Competències exclusives de l'Estat.

Competències de les Comunitats Autònomes.

Competències d'altres nivells de l'administració pública.

2.5. El sistema escolar espanyol actual

Normativa vigent.

Situació actual: problemes i conflictes, vells i nous.

L'educació espanyola en el context internacional. Avaluacions externes: PISA.

Panorama de l'educació en els països europeus.

3. L'escola

3.1. L'escola com a organització

L'escola (els centres educatius i formatius) segons la normativa vigent.

L'escola com a sub-sistema del sistema escolar.

L'escola en el seu entorn territorial.

L'escola com a sistema.

L'escola com a organització.

3.2. Organització de l'escola

Recursos: centralitat dels recursos humans. L'alumne: recurs? client? actor?

Estructura formal (agrupament dels alumnes, departaments i equips docents, pla d'estudis, pla docent, horari) i estructura informal.

Funcionament: funcions de l'escola, funció educativa de l'escola; funcionament dels subsistemes.

3.3. El subsistema organitzatiu

Estructura i funcions dels òrgans de govern, de coordinació pedagògica o de participació social (equip directiu, claustre de professors, consell escolar).

Guia docent

Documents organitzatius interns (projecte educatiu, projecte lingüístic, reglament intern, disseny curricular, programació i pressupost anual, document d'organització de centre, pla d'acolliment lingüístic i cultural, etc.)

Procés organitzatiu: gestió dels recursos, formulació d'objectius, programació d'activitats, avaluació.

La qüestió de la "qualitat".

Canvi, adaptació i desenvolupament.

4. Teories de l'organització

4.1. Teories "clàssiques"

Fayol: Principis generals de l'administració.

Taylor: Enginyeria mecànica del treball humà.

Weber: Organització burocràtica.

Professionalisme vs. burocràcia.

4.2. Teories de les relacions humanes

Mayo & Roethlisberg: l'"efecte Hawthorne" i la importància de les relacions informals.

Organigrama i sociograma.

Aportacions de la Psicologia Social: dinàmica de grups, motivació, lideratge, desenvolupament organitzacional, etc.

4.3. Teories modernes

Getzels & Guba: vers un model de síntesi.

March & Simon: teoria de la decisió.

Etzioni: teoria de la *compliance*.

Lawrence & Lorsch, Perrow: teories de la contingència.

Drucker: una teoria global del *management*.

4.4. Visió sistèmica de l'organització

L'organització: concepte central del *Systems Approach*.

Cibernètica, *Systems General Theory*, *Operational Research*, *Open Systems*, *Systems Dynamics*...

Visió crítica de la visió sistèmica.

L'escola, un anti-sistema?

Metodologia docent

L'objectiu de l'assignatura és doble: estudiar l'escola com a organització i aprendre tècniques i procediments per poder millorar l'organització de l'escola. Aquest segon aspecte es treballarà principalment mitjançant l'estudi de casos d'organització escolar i, en la mesura que les circumstàncies ho permetin, l'estudi d'escoles reals, per tal de complementar la informació descoberta a classe amb la informació obtinguda personalment de l'experiència de la realitat escolar.

Guia docent

Volum de treball

Els estudis de casos (iniciat cada un d'ells a la classe pràctica sota la tutela del professor i continuat en el treball autònom individual) representen 3 crèdits i 75 hores (50% del temps total)

L'estudi d'una escola real representa 1 crèdit i 25 hores de treball autònom individual (16.67% del temps total)

L'assistència i participació a les classes on es desenvolupen els continguts de l'assignatura, juntament amb la preparació de l'avaluació final representen 2 crèdits i 50 hores (33.33% del temps total).

Activitats de treball presencial (1,92 crèdits, 48 hores)

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Participació activa	Grup gran (G)	Tot i que el nombre d'alumnes que es preveu i la configuració de la majoria d'aules de l'edifici Guillem Cifre no faciliti la seva participació activa a classe, tanmateix aquest ha de ser l'objectiu primordial, ja que l'aprenentatge com més actiu, més eficaç. L'avaluació, que es farà al final del semestre, no tindrà com a objecte la memorització de les informacions adquirides, sinó l'aplicació d'allò après en la solució de qüestions i problemes.	32
Classes pràctiques	Estudis de casos	Grup gran (G)	L'objectiu és aprendre tècniques i procediments per poder millorar l'organització de l'escola. A partir de dades concretes sobre el pla d'estudis vigent, el professorat i l'alumnat de l'escola, l'alumne haurà de confeccionar el pla docent i l'horari de cada cas, escalonats en complexitat i realisme, començant per escoles d'educació infantil i primària i acabant amb escoles secundàries. Cada exercici serà avaluat immediatament per tal que l'alumne pugui procedir amb promptitud a la correcció en cas que fos necessària. La qualificació de cada cas estarà en funció inversa del nombre de correccions que han estat necessàries per completar bé l'exercici.	16

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Aula digital.

Activitats de treball no presencial (4,08 crèdits, 102 hores)

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual	Estudis de casos	L'inici dels estudis de casos, que haurà tenguut lloc a les classes pràctiques, tindrà la seva continuïtat fora de l'aula amb el treball individual, sempre amb la possibilitat i la recomanació d'assistir a la tutoria per aprendre a resoldre els problemes que es puguin plantejar.	59
Estudi i treball autònom individual	Estudi d'una escola real	Aplicar les tècniques apreses en els estudis de casos a l'anàlisi i proposta de millora d'una escola real. Cada alumne haurà de cercar una escola de la que pugui obtenir dades actuals sobre els aspectes treballats en els estudis de	25

Guia docent

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
		casos i, a partir d'aquestes dades, és a dir, atenint-se als recursos realment disponibles, fer una proposta de millora.	
Estudi i treball autònom individual final o en grup	Preparació de l'avaluació final	Sistematitzar els aprenentatges de les classes teòriques, individualment o en grup format lliurement.	18

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

Els estudis de casos seran objecte d'una avaluació contínua i formativa. El professor revisarà els exercicis abans de la pròxima classe, on els retornarà indicant els punts que necessiten ser corregits. L'alumne podrà tornar entregar l'exercici un cop corregit per tal que el professor pugui revisar-lo de bell nou. La nota anirà descendint en funció del nombre de revisions que han estat necessàries.

El treball sobre l'escola real s'iniciarà un cop l'alumne hagi adquirit les competències que es treballen en els estudis de casos. Un cop entregats, cap al final del semestre, el professor els revisarà i avaluarà.

L'aplicació dels coneixements adquirits a les classes teòriques i sistematitzats en el treball individual o en grup serà objecte d'una avaluació final. Aquesta avaluació serà recuperable en cas de segona convocatòria.

Frau en elements d'avaluació

D'acord amb l'article 33 del Reglament acadèmic, "amb independència del procediment disciplinari que es pugui seguir contra l'estudiant infractor, la realització demostradorament fraudulenta d'algun dels elements d'avaluació inclosos en guies docents de les assignatures comportarà, a criteri del professor, una menysvaloració en la seva qualificació que pot suposar la qualificació de «suspens 0» a l'avaluació anual de l'assignatura".

Participació activa

Modalitat	Classes teòriques
Tècnica	Proves de resposta breu (recuperable)
Descripció	Tot i que el nombre d'alumnes que es preveu i la configuració de la majoria d'aules de l'edifici Guillem Cifre no faciliti la seva participació activa a classe, tanmateix aquest ha de ser l'objectiu primordial, ja que l'aprenentatge com més actiu, més eficaç. L'avaluació, que es farà al final del semestre, no tindrà com a objecte la memorització de les informacions adquirides, sinó l'aplicació d'allò après en la solució de qüestions i problemes.
Criteris d'avaluació	Correcció en l'aplicació dels coneixements a la resolució de les proves plantejades.
Percentatge de la qualificació final: 16% amb qualificació mínima 5	

Guia docent

Estudis de casos

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Proves d'execució de tasques reals o simulades (no recuperable)
Descripció	L'objectiu és aprendre tècniques i procediments per poder millorar l'organització de l'escola. A partir de dades concretes sobre el pla d'estudis vigent, el professorat i l'alumnat de l'escola, l'alumne haurà de confeccionar el pla docent i l'horari de cada cas, escalonats en complexitat i realisme, començant per escoles d'educació infantil i primària i acabant amb escoles secundàries. Cada exercici serà avaluat immediatament per tal que l'alumne pugui procedir amb promptitud a la correcció en cas que fos necessària. La qualificació de cada cas estarà en funció inversa del nombre de correccions que han estat necessàries per completar bé l'exercici.
Críteris d'avaluació	Correcció de la resolució de l'exercici, tenint sempre en compte les dades del cas.

Percentatge de la qualificació final: 16%

Estudis de casos

Modalitat	Estudi i treball autònom individual
Tècnica	Proves d'execució de tasques reals o simulades (no recuperable)
Descripció	L'inici dels estudis de casos, que haurà tenguut lloc a les classes pràctiques, tindrà la seva continuïtat fora de l'aula amb el treball individual, sempre amb la possibilitat i la recomanació d'assistir a la tutoria per aprendre a resoldre els problemes que es puguin plantejar.
Críteris d'avaluació	Correcció de la resolució de l'exercici, tenint sempre en compte les dades del cas.

Percentatge de la qualificació final: 34%

Estudi d'una escola real

Modalitat	Estudi i treball autònom individual
Tècnica	Treballs i projectes (no recuperable)
Descripció	Aplicar les tècniques apreses en els estudis de casos a l'anàlisi i proposta de millora d'una escola real. Cada alumne haurà de cercar una escola de la que pugui obtenir dades actuals sobre els aspectes treballats en els estudis de casos i, a partir d'aquestes dades, és a dir, atenint-se als recursos realment disponibles, fer una proposta de millora.
Críteris d'avaluació	Correcció de la resolució de l'exercici, tenint en compte les dades de l'escola estudiada.

Percentatge de la qualificació final: 17%

Preparació de l'avaluació final

Modalitat	Estudi i treball autònom individual o en grup
Tècnica	Proves de resposta breu (recuperable)
Descripció	Sistematitzar els aprenentatges de les classes teòriques, individualment o en grup format lliurement.
Críteris d'avaluació	Correcció en l'aplicació dels coneixements a la resolució de les proves plantejades.

Percentatge de la qualificació final: 17% amb qualificació mínima 5

Recursos, bibliografia i documentació complementària

Guia docent

Les fonts principals d'informació provenen de l'experiència i l'observació d'escoles reals i de la normativa recent i actual sobre l'educació i les escoles. S'adjunta una llista de bibliografia on es pot ampliar i contrastar la visió pròpia amb la d'autors reconeguts.

Bibliografia bàsica

No hi ha cap llibre bàsic de text.

Bibliografia complementària

- * Antúnez, S.; Gairín, S. (1990): El projecte educatiu. "Eines de Gestió". Generalitat de Catalunya. Departament d'ensenyament. Barcelona.
- * Ball, S.J. (1989): La micropolítica de la escuela. Hacia una teoría de la organización escolar. Paidós/MEC. Barcelona.
- * Cantón, I. (1992): La organización de centros y la reforma. Oikos-Tau. Barcelona.
- * Davies, T.I. (1973): School Organisation. pergamon. Oxford.
- * Darder, P.; López, J.A. (1985): Elements d'organització i avaluació del centre educatiu d'E.G.B. Edicions 62. Barcelona.
- * de Rosnay, Joel (1977): El macroscopio. Editorial AC. Madrid.
- * Gairín, J.; Antúnez, S. (1988): Organització de centres. Experiències, propostes i reflexions. Graó Editorial. Barcelona.
- * Gairín, J.; Antúnez, S. (coord.) (1993): Organización escolar. Nuevas aportaciones. PPU. Barcelona.
- * Gairín, J.; Darder, P. (1994): Organización y gestión de centros educativos. Editorial Praxis. Barcelona.
- * Gimeno, J.; Pérez, A.I. (1992): Comprender y transformar la enseñanza. Morata. Madrid.
- * Gimeno, J. (2000): La educación obligatoria: su sentido educativo y social. Morata. Madrid.
- * López, J.; Bermejo, B. (coord.) (1990): El Centro Educativo. Nuevas perspectivas organizativas. Grupo de Investigación Didáctica. Universidad de Sevilla.
- * Lorenzo, M. (1995): Organización Escolar. La construcción de la escuela como ecosistema. Ediciones Pedagógicas. Madrid.
- * Lorenzo, M.; Sáenz, O. (coord.) (1993): Organización escolar. Una perspectiva ecológica. Editorial Marfil. Alcoi.
- * OCDE (1990): Escuelas y calidad de la enseñanza. Informe internacional. Paidós/MEC. Barcelona.
- * Oliver, J. (1997): Gestió i direcció de centres escolars. Una introducció. UIB-Govern Balear. Conselleria d'Educació, Cultura i Esports. Palma.
- * Owens, R.G. (1989): La escuela como organización. Tipos de conducta y práctica organizativa. Ed. Santillana. Madrid.
- * Palacios, S.G. (1994): Participación en la gestión educativa. Ed. Santillana. Madrid.
- * Quetgles, B. (1997): "L'estructura del sistema escolar espanyol en el context de la Unió Europea" (a Gestió i direcció de centres escolars. Una introducció).
- * Rul, J. (1990): El projecte de gestió del centre educatiu. "Eines de Gestió". Generalitat de Catalunya. Departament d'ensenyament. Barcelona.
- * Santos, M.A. (2000): La escuela que aprende. Morata. Madrid.
- * Trilla, J. (1985): Ensayos sobre la escuela. El espacio social y material de la escuela. Laertes. Barcelona.
- * Tyler, W. (1991): Organización escolar: una perspectiva sociológica. Morata. Madrid.
- * Whitty, G.; Power, S.; Halpin, D. (2000): La escuela, el estado y el mercado. Morata. Madrid.
- * Woods, P. (1987): La escuela por dentro. La etnografía en la investigación educativa. Paidós/MEC. Madrid.

Altres recursos

- * Legislació y reglamentació educativa, recollida a LEDA (Base de dades de legislació educativa a Espanya): <http://www.educacion.es/mecd/jsp/plantilla.jsp?id=1&area=legislacion>

Guia docent

* PDF de la primera part de El Macroscopio: www.ganimides.ucm.cl/ygomez/descargas/Sist_inf1_ici/macroscopio.pdf.

